

Oikeusministeriö

1/3

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 9.2.2018, OM8/41/2017

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamiseksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen tavoitteena on mm. ajantasaistaa julkisia kuulutuksia koskevat menettelysäännökset ja nykyaikaistaa yleistiedoksiantoa koskeva menettely. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki julkisista kuulutuksista vanhentuneena ja lisättäväksi julkista kuuluttamista koskeva yleissäännös hallintolakiin (62 a §). Kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat julkaistaisiin yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus voitaisiin julkaista asian vaikutusalueen sanomalehdessä ja ilmoitus asiakirjan nähtäville asettamisesta sellaisessa sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon, tai virallisessa lehdessä. Ensisijainen tapa olisi kuitenkin viranomaisen verkkosivuilla julkaiseminen. Myös hallintolain yleistiedoksiantomenettelyä koskeva säännös ajantasaistettaisiin (62 §). Asiakirjan nähtäville asettamisesta olisi ilmoitettava yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla tai tarpeen vaatiessa virallisessa lehdessä tai sanomalehdessä, ei enää ensisijaisesti virallisessa lehdessä ja viranomaisen ilmoitustaululla tai sanomalehdessä. Tiedonsaantimahdollisuuksien arvioidaan esityksessä yleisesti ottaen parantuvan ja tiedonsaannin tehostuvan, kun ilmoitukset ja kuulutukset siirtyvät viranomaisen verkkosivuille.

Yleistiedoksiannon julkaiseminen virallisessa lehdessä ja sanomalehdessä voisi esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan olla tarpeen lähinnä häiriötilanteissa, jolloin viranomaisen verkkosivut eivät ole käytössä tai niitä ei ole. Verkkosivuilla ilmoittaminen ei sinänsä estäisi sitä, että viranomainen voisi harkintansa mukaisesti ilmoittaa asiakirjan nähtäville asettamisesta myös muulla tavoin. Laajempi ilmoittamistarve voisi perustelujen mukaan johtua esimerkiksi siitä, ettei tiedoksiannon vastaanottajalla arvioida olevan edellytyksiä tutustua asiakirjaan verkkosivuilla tai viranomaisen toimialueella ei ole kattavaa verkkoyhteyttä. Ilmoittamisen laajuus jäisi viranomaisen tapauskohtaiseen harkintaan. Esityksen mukaan viranomaisen toimipaikassa sijaitsevalla ilmoitustaululla ilmoittamista ei voida pitää tehokkaana keinona saattaa asia yleisesti tiedoksi. Perusteluissa esitetään kuitenkin, että halutessaan viranomaisella olisi edelleen mahdollisuus julkaista ilmoitus myös esimerkiksi omalla sähköisellä ilmoitustaulullaan (s. 22). Esityksessä viitataan mm. uuteen kuntalakiin (410/2015), jonka 140 §:ssä on omaksuttu menettely, jonka mukaan päätöksen tiedoksianto kunnan jäsenelle tapahtuu asetta-

malla pöytäkirja nähtävillä yleiseen tietoverkkoon. Kunnan ilmoitukset saatetaan 108 §:n mukaisesti tiedoksi julkaisemalla ne yleisessä tietoverkossa.

Esityksessä korostetaan viranomaisen verkkosivuilla tapahtuvan ilmoittamisen ja kuuluttamisen tehokkuutta viranomaisen ilmoitustauluun nähden, kun esimerkiksi viranomaisen toimipisteen aukioloajat eivät vaikuttaisi siihen, milloin ilmoitukseen tai kuulutukseen voi tutustua. Tosiasiassa kaikilla ei kuitenkaan ole pääsyä viranomaisen verkkosivuille. Tähän nähden voi olla perusteltua säilyttää mahdollisuus tutustua ilmoitukseen tai kuulutukseen myös viranomaisen luona asioitaessa, vaikkakin sähköisessä muodossa. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi yleisölle tarkoitettuja päätteitä, joilla voi tarvittaessa henkilökunnan opastuksella tutustua sähköiseen aineistoon.

Yleistiedoksiannon tulevassa sääntelyssä tärkeää ovat oikeusturvaan sekä hyvään hallintoon liittyvät periaatteelliset vaatimukset. Niihin kuuluu myös tiedoksiannon ja sitä kautta tiedon saatavuus ja saavutettavuus. Tietoverkossa käytännössä on pulmana tietotulva ja informaation hajautuminen eri viranomaisiin. Tämän johdosta olisikin pyrittävä siihen, että tiedoksiannoista ja kuulutuksista tieto olisi helposti saatavissa viranomaisten yhteisten portaalien kautta (esimerkiksi suomi.fi -palvelu on muodostumassa yhteiseksi viranomaispalveluiden ja tiedon alustaksi).

Yleiseen tietoverkkoon vietävästä ilmoituksesta on käytävä ilmi, mitä asia koskee, ja siinä on oltava maininta asiakirjan nähtävillä pitämisen paikasta ja ajasta. Ilmoituksessa tulisi kuvata yleisluontoisesti tiedoksiannon kohteena olevan asian käsittelyn lähtökohtia sekä sitä, minkä tyyppisestä asiakirjasta tiedoksiannossa on kysymys. Ilmoituksessa ei saisi yksityiskohtaisesti selostaa asiakirjan sisältöä tai sitä, mihin lopputulokseen asiassa on päädytty. Yleistiedoksiannossa julkaistaan ilmoitus siitä, että asiakirja on nähtävillä. Itse asiakirjoja ei lähtökohtaisesti vietäisi yleiseen tietoverkkoon, vaan ne saisi nähtäväksi erikseen pyydettyä. Toimivaltainen viranomainen on vastuussa siitä, että ilmoituksen sisältämät henkilötiedot poistetaan yleisestä tietoverkosta määrätyn ajan kuluttua ja ettei ilmoituksessa ole salassa pidettäviä tietoja. Yleiseen tietoverkkoon ei tulisi viedä kaikkia julkisiksikaan katsottavia henkilötietoja, vaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot.

Laillisuusvalvonnan kautta tehtyjen havaintojen ja saatujen tietojen perusteella esimerkiksi useilla kunnilla on jatkuvasti haasteita luoda käytäntöjä, jotka olisivat sopusoinnussa julkisuutta, tiedonsaantia, tiedottamista ja toisaalta yksityisyyden ja henkilötietojen suoja koskevien säännösten kanssa. Nyt esillä olevan ehdotuksen mukaan myös henkilötietoja sisältäviä aineistoja oltaisiin viemässä yleiseen tietoverkkoon enenevässä määrin. Tämä merkitsee viranomaisille lisääntyvää vastuuta ja velvollisuutta tarkoin perehtyä kunkin asian mahdollisiin salassapitokysymyksiin, tietosuojangelmiin ja vaativiinkin rajanvetoihin siitä, minkälaisia tietoja verkkoon tulee viedä, voi viedä ja ei saa viedä. Tiedoksianto ja kuuluttaminen yleisessä tietoverkossa tulee toteuttaa tietosuojaja- ja henkilötietolainsäädännön vaatimukset turvaten. Samaten on varmistuttava siitä, että yleiseen tietoverkkoon viedyt asiakirjat henkilötietoineen (myös mm. kiinteistötunnus voidaan katsoa henkilötiedoksi) poistetaan verkosta määrätyn ajan kuluttua. Viranomaisten palveluksessa olevan henkilöstön oletettavasti varsin mittava koulutustarve julkisuuteen, salassapitoon ja mm. henkilötietojen suojaan liittyvistä kysymyksistä on riittäväällä tavalla huomioitava.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa (s. 30 - 32) käsitellään esityksen suhdetta henkilötietojen suojaan ja myös julkisuuslain 16 pykälän 3 momentin sääntelyyn. Kiinnitän huomiota siihen, että EU:n tietosuojasetuksen käytännön vaikutuksena on, että henkilötietojen sähköistä käsittelyä, johon luovuttaminen kuuluu, säännellään aikaisempaa kattavammin ni-

menomaan suoraan sovellettavaksi tulevassa unionin tietosuoja-asetuksessa ja käsittelyllä tulee unionin oikeuden soveltamisalalla olla tietosuoja-asetuksessa tai sen mukaisessa kansallisessa lainsäädännössä säädetty käsittelyperuste. Tämä osaltaan asettaa käsitykseni mukaan paineita arvioida kriittisestikin julkisuuslain 16 pykälän 3 momentin sääntelyä. Tästäkin syystä yleistiedoksiannossa tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä viranomaisen tehtävänä on tarpeen riittävästi säätää hallintolaissa ja seikka on perusteltua vahvemmin todeta myös esityksen säätämisjärjestysperusteluissa.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi